Voorbereiding preekstoel Arno Gillemot 2 juli

Goedenavond iedereen. Zoals Norbert al zei ben ik pastoraal medewerker in het AZ Monica ziekenhuis en ik krijg dan vaak vragen zowel in het ziekenhuis, als bij mensen in mijn omgeving, zoals: Ben jij dan gelovig of katholiek? Hoe komt het dat je gelooft, en dan nog zo jong? Ben jij dan gelovig opgevoed? Ben jij een échte katholiek? Hoe kom jij op het idee om dat te studeren? Enzovoort.

Gelovig en jong zijn in onze samenleving

Van jongs af aan ben ik het al gewoon om dit soort vragen te krijgen, de ene vraagt het meer uit onwetendheid of interesse, de andere vraagt het al meer met een negatieve of sarcastische ondertoon. We leven tegenwoordig in een samenleving waarin we als christenen ons soms meer moeten verdedigen dan dat we gewoon christen mogen zijn. Deze mentaliteit heeft dan ook veel invloed gehad op mijn leven.

Zo ben ik geboren in een gezin met ouders die zich niet uitdrukkelijk katholiek noemen, maar wel de waarden en normen respecteren, met grootouders die alles wat te maken heeft met het christendom liever de wereld uitzien, met een broer en een zus die zich niet gelovig noemen en met een peter die absoluut geen voet wil binnen zetten in een kerk. Hierdoor hebben mijn ouders ook niet beslist om mij te laten dopen na mijn geboorte en me de keuze te geven op latere leeftijd. Het is doordat ik wel steeds in een katholieke kleuterschool en lagere school ben opgegroeid dat ik in aanraking kwam met Bijbelverhalen. Deze verhalen zorgden ervoor dat ik een volgeling wilde worden van Jezus en dat ik bewust koos voor mijn doopsel op 6-jarige leeftijd. Als kind ben ik altijd gelovig gebleven. Tot ik in mijn puberteit kwam en door zowel vrienden als klasgenoten raar werd bekeken als ik mezelf katholiek noemde. Na mijn plechtige communie had ik ook niemand in mijn omgeving waar ik over het geloof kon praten. Ook elke keer wanneer ik goede punten behaalde op het vak godsdienst, kreeg ik de ironische vraag van mijn familie of ik niet pastoor wilde worden. Door al het gespot en de negativiteit in mijn omgeving, begon ik mij het buitenbeentje te voelen en had ik mijn geloof opzij gezet. Dit veranderde toen ik op de hogeschool ging studeren als leraar secundair onderwijs, godsdienst en geschiedenis. Mijn keuze voor het vak godsdienst was oorspronkelijk omdat ik heel hard geïnteresseerd ben in de geschiedenis en dus ook de geschiedenis van het geloof en de Bijbel. Doorheen deze opleiding kon ik voor het eerst terug praten over het geloof en ook nog eens met leeftijdgenoten die ook vrienden werden. Hierdoor begon mijn geloofsvlammetje terug wat te branden en werd het een volwaardige vlam toen ik de Sint-sixtusabdij van Westvleteren bezocht samen met mijn klasgenoten. Ik weet niet of jullie daar al zijn geweest, maar de Sint-sixtusabdij is een stilte abdij. Met andere woorden, je mag er enkel praten in de ontspanningsruimte of op je eigen kamer. Het is in deze stilte dat ik terug tijd en ruimte heb kunnen scheppen om bij mezelf naar binnen te kijken en terug tot het besef kwam dat de liefde enkel goddelijk kan zijn. Hierdoor begon ik meer en meer geïnteresseerd te worden in niet enkel de geschiedenis van de Bijbel maar ook in de betekenissen van Bijbelverhalen. Na de lerarenopleiding wilde ik dan ook nog meer leren over de Bijbel en het geloof over het algemeen. Daarom besloot ik om theologie te studeren. Wanneer mensen dit hoorden, kreeg ik zowel bij vrienden en familie, als bij de tegenstanders waar ik competitief tegen moest tafeltennissen, voortdurend vragen. Het leek wel alsof ik mezelf soms moest verdedigen voor mijn opleidingskeuze en dat jong en gelovig zijn in hun ogen een abnormaliteit was. Mijn grootouders noemden het zelfs letterlijk ‘indoctrinatie’ dat ik daar op de universiteit kreeg. Bij dit soort reacties kom ik wel uit voor mijn geloof maar besef ik maar al te goed dat wat ik ook zeg of beargumenteer, dit geen nut heeft. Dit soort reacties gaan gepaard met een bepaalde geslotenheid en ook vastberadenheid dat geloof het kwade zelve is. Gelukkig zijn er ook wel veel mensen die echt uit pure interesse de vragen stellen van waarom ik die opleiding studeerde

en of ik dan gelovig ben. Het is bij deze mensen waar ik zelf ook aanvoel dat een dialoog mogelijk is en waarbij ik mijn getuigenisfunctie ten volle wil uitvoeren. Ik geloof dan ook oprecht dat wanneer iedereen in dialoog durft gaan en zich open durft stellen om te luisteren naar waarom iemand gelooft en hoe hij of zij in zijn geloof staat, dat er veel minder discriminatie en vooroordelen zouden bestaan. Met andere woorden, dialoog kan ons geloof of spiritualiteit verbreden of zelfs net versterken.

Geloof en pastoraal werk in seculiere voorzieningen

Het principe om in dialoog te gaan, nam ik ook mee wanneer ik werd aangenomen als pastoraal medewerker. Ik merkte al zeer snel dat er niet enkel onder patiënten maar ook onder medewerkers heel veel onwetendheid en vooroordelen over het geloof bestonden. Als pastorale dienst proberen we dit aan te pakken door voor elke belangrijke levensbeschouwelijke feestdag een kaartje te geven aan elke patiënt waarin niet enkel een gelukkige feestdag wordt gewenst maar waar ook een stukje educatie staat over die feestdag en waarom men dit viert.

Ook geven we binnen het ziekenhuis lezingen en vormingen om de medewerkers bewust te maken van het belang om aandacht te schenken aan spirituele noden bij patiënten. Het is bij dit soort vormingen dat we ook vaak de opmerking krijgen dat patiënten nog steeds denken dat we er enkel voor katholieke mensen zijn en dat onze naam ‘pastorale dienst’ dat enkel versterkt. Dat is iets wat ik ook terug zie in andere zorginstellingen. Meer en meer pastorale diensten in ziekenhuizen of woonzorgcentra beginnen hun naam te veranderen naar ‘spirituele dienst’ of ‘levensbeschouwelijke dienst’. Ook beginnen deze teams meer en meer mensen aan te nemen met een andere religieuze achtergrond. Die transformatie naar een andere benaming en naar een team bestaande uit verschillende religieuze achtergronden, wekt 2 bezorgdheden bij me op:

- Wij, als dienst proberen zo lang mogelijk de naam pastorale dienst te behouden omdat het net ‘pastorale zorg’ centraal stelt. Ondanks dat er veel mensen nog denken dat die pastorale zorg staat voor enkel katholieke mensen, is deze zorg net gefocust op de gehele persoon in zijn totaliteit, ongeacht welke religieuze achtergrond die persoon ook heeft. Dat is ook wat wij doen en dat is wat de Kerk al ook járenlang heeft gedaan. Hoewel we als dienst heel veel bezig zijn met dit te verkondigen aan medewerkers en onszelf zichtbaar te maken, zie ik de naamsverandering wel gebeuren naar de toekomst toe. Zolang de vooroordelen over de Kerk en pastorale zorg niet uit de maatschappij verdwijnen, zullen seculiere zorginstellingen naarmate van tijd de naam van ‘pastorale dienst’ willen veranderen.

  Ikzelf ben geen voorstander van spirituele dienst of levensbeschouwelijke dienst als benaming, omdat spirituele dienst het vooroordeel kent dat spiritualiteit vaag en mystiek is, of te maken heeft met astronomie of yoga bijvoorbeeld. Kijk alleen al naar de boekenrekken van spiritualiteit in de Standaard Boekhandel en dan zie je dat daar immens veel boeken staan rondom yoga, mindfulness, astrologie enz. Zelfs Tarot kaarten kan je daar kopen als je onzeker bent over je toekomst. De andere benaming, ‘levensbeschouwelijke dienst', slaat dan weer enkel op levensbeschouwingen, terwijl wij als dienst ook veel patiënten begeleiden die niet-gelovig zijn of waarbij de gesprekken ook helemaal niet gaan over geloof of levensbeschouwing.

- De tweede bezorgdheid die ik heb, is dat er steeds meer teams mensen aannemen met een andere religieuze achtergrond. Op zich vind ik dit helemaal niet erg omdat ik dialoog net heel belangrijk vind en een pastorale dienst zich ook het best kan aanpassen aan de populatie in het ziekenhuis. Als nu de meerderheid van de patiënten een andere religieuze overtuiging hebben dan het katholicisme, dan begrijp ik dat het beter is om als zorginstelling ook iemand

te zoeken van die religieuze overtuiging, mits die persoon de juiste opleiding heeft gehad. Dit omdat het tijd en werk kan besparen. Wijzelf hebben ook 1 iemand in ons team die protestants is, en onze werking verloopt zeer goed. Alleen hoor en zie ik in andere zorginstellingen dat het gevaar hierin is dat oorspronkelijke teams aparte eilanden gaan vormen, waardoor men niet meer gaat communiceren met elkaar en dus dialoog onmogelijk wordt. met andere woorden, vind ik op zich de verandering naar meer diverse pastorale diensten een positieve ontwikkeling maar enkel als het team een team blijft en in dialoog blijft gaan met elkaar.

De toekomst

Ik krijg ook vaak de vraag: Gaat het christendom niet langzaamaan verdwijnen in Vlaanderen? Ondanks de veranderingen in de samenleving en dat we onszelf als christen vaak moeten verdedigen, zie ik toch ook heel wat positieve ontwikkelingen en ben ik ook hoopvol naar de toekomst toe.

Zo is er bijvoorbeeld de grote Wereldgezondheidsorganisatie die een gespecialiseerde organisatie is van de Verenigde Naties en die een sturende en coördinerende rol heeft op het gebied van gezondheid en welzijn. Zij hebben reeds een paar jaren geleden de spirituele dimensie van de mens erkend als een evenwaardige dimensie naast de sociale, lichamelijke en psychische dimensie. Wat wil dat dan juist zeggen? Wel, dat elke gezondheidszorg binnen de Verenigde Naties de nodige aandacht dient te schenken voor al deze vier dimensies, want als 1 van deze 4 dimensies gebroken is dan heeft dat invloed op alle andere drie dimensies. Ik vergelijk het weleens vaak met een stoel. Een stoel heeft ook 4 poten en als 1 van die 4 poten breekt, dan is het nog heel moeilijk om op die stoel te zitten. Zo is dat ook zo bij de mens.

Je kan je misschien afvragen dan wat er juist met die spirituele dimensie wordt bedoeld? Wel, het is zo dat die spirituele dimensie alles omvat wat de mens zin geeft in zijn leven. Met andere woorden is het dus heel ruim en maakt religie hier ook deel van. Door de erkenning van deze dimensie als evenwaardig met de andere dimensies als mens zijn, heeft er wel voor gezorgd dat zorginstellingen verplicht zijn om hier aandacht aan te schenken. We zien dat bijvoorbeeld bij ons in het ziekenhuis ook wanneer er een inspectie langskomt, dat zij ook gericht kijken naar hoe het ziekenhuis aandacht schenkt aan die spirituele dimensie van de mens. Deze erkenning vind ik dus wel een grote stap, aangezien het aangeeft dat men de spiritualiteit van een mens serieus moet nemen tijdens zijn behandeling tot herstel. Hierdoor zie je ook dat ziekenhuizen vandaag de dag meer en meer aandacht beginnen schenken aan het hebben van een pastorale, spirituele of levensbeschouwelijke dienst. Ook de ziekenhuizen die deze dienst hebben afgeschaft omdat ze het niet meer belangrijk vonden, beginnen terug meer en meer spirituele elementen toe te voegen in hun instelling of zelfs terug een dienst aan te nemen die zich hierop richt. Zo zie je bijvoorbeeld bij vele ziekenhuizen steeds meer een stille ruimte terugkomen waar mensen even kunnen bezinnen. Dus als mensen vragen aan mij of ik denk dat ik mijn job tot mijn pensioen zou kunnen uitvoeren, dan denk ik van wel, ondanks dat het een van de grootste knelpuntberoepen is in Vlaanderen. Dat, omdat door de erkenning van de Wereldgezondheidsorganisatie er altijd vraag zal zijn voor mensen die gespecialiseerd zijn in de spirituele dimensie van de mens.

Niet enkel naar zorginstellingen toe ben ik hoopvol, maar ook naar onze Kerk en het geloof over het algemeen. Vele mensen denken soms dat jonge mensen vandaag de dag niet meer geloven en dat hierdoor het geloof zal uitsterven. Maar het tegendeel is waar, jongeren zijn nog nooit zo spiritueel en op zoek geweest zoals nu. Doordat onze samenleving zo versnipperd is en er zoveel keuze is, hebben jongeren steeds meer nood aan structuur en een vaste basis. Ik zie dat ook in mijn persoonlijke kring: heel veel jongeren zeggen dat ze wel geloven dat er iets is of er een kracht is,

maar dat ze het niet kunnen beschrijven. Ik ben ervan overtuigd dat dat ook iets is waar de Kerk zeker op moet inspelen. Zo zijn er misschien elk jaar wel minder geboorte doopsels, maar zijn er wel ieder jaar vele meer volwassen doopsels in Vlaanderen. Met andere woorden, zijn er steeds meer jonge mensen die er op latere leeftijd er bewust voor beginnen kiezen om zich katholiek of christen te noemen. Ik vind dit persoonlijk zeer goede en hoopvolle ontwikkeling, omdat je hierdoor een kern van gelovigen krijgt die ook echt geloven, die er voor durven uitkomen en zo veel mogelijk de waarden en principes van Jezus proberen te volgen in hun leven.

Hierdoor vergelijk ik de tijd waarin we nu leven voor de Kerk, wel eens met die van de eerste christenen. Toen waren ze ook geen meerderheid van de bevolking, waren de plekken waar ze God vierden heel klein en gecentraliseerd en moesten ze leven in een samenleving die heel wat diversiteit kende op vlak van religie. Het zijn ook die christenen die volledig achter hun geloof bleven staan, ook al werden ze hiervoor letterlijk vervolgd door de samenleving. Vandaag vind ik dat je dit ook ziet gebeuren, we worden al een geluk niet vervolgd vanwege ons geloof maar onze medechristen die zich laten dopen, laten zich dopen in een tijd en een maatschappij die hen niet gunstig is. Net zoals bij de eerste christenen kende de Kerk daarna weer een ontwikkeling en werd het weer groter in aantallen. Zo is de Kerk een instituut dat al 2000 jaar bestaat en al ongelooflijk veel ontwikkelingen heeft meegemaakt en waardoor ik dus zeker niet het christendom zie verdwijnen. Met andere woorden ben ik dus ook hoopvol naar de toekomst toe wat betreft onze Kerk, maar betekent dat niet dat we de ontwikkelingen in de samenleving ons zomaar moeten laten voorbijgaan en als Kerk hier niet op moeten inspelen.

Betekenis christen

Misschien is het jullie al opgevallen, maar eigenlijk komt het erop neer dat ik het tot nu toe heb gehad over hoe 2 goddelijke deugden bij mij als christen in het leven staan: het geloof en de hoop. De derde en voor mij persoonlijk ook wel de belangrijkste in wat me christen maakt, is de liefde.

Als mensen aan mij vragen waarom ik mezelf christen noem, dan antwoord ik altijd hetzelfde zoals Johannes zou zeggen: omdat ik geloof dat God liefde is. Dat was ook meteen wat bij me opkwam toen Norbert mij contacteerde en vroeg of ik het zag zitten om uit te leggen wat christen zijn betekent voor me. Ik kan me perfect inbeelden dat dit antwoord voor vele andersgelovigen of niet-gelovigen kort en misschien ook wel vaag overkomt. Maar dat is het net niet, God is juist groot en ook concreet aanwezig in die liefde. In elke liefdevolle ontmoeting die ik heb gehad in mijn leven en hiermee bedoel ik niet enkel de memorabele ontmoetingen met vrienden of hét moment toen ik mijn prachtige vriendin leerde kennen, nee hiermee bedoel ik ook elke ontmoeting die ik heb gehad met een persoon die een verhaal te vertellen had. Het is in al die ontmoetingen dat ik de aanwezigheid van de Heilige Geest voelde. De Heilige Geest die, zoals Etty Hillesum het mooi beschrijft, woont in ieder van ons.

Het is al zo vaak geweest dat ik na een ontmoeting dacht van wauw, dit was een inspirerend gesprek, of hoe heb ik zelfs in deze situatie de kracht kunnen vinden om woorden te kunnen vinden. Het gebeurt zo vaak dat ik in het ziekenhuis bij families of patiënten terechtkom, waar ik op voorhand even bij moet slikken wanneer ik de briefing krijg over de situatie. Ik geef nu een voorbeeld: ik word opgeroepen door de afdeling intensieve voor een alleenstaande moeder die al een zoon heeft moeten afgeven en nu op bezoek is bij haar tweede zoon van 25 jaar en die op elk moment kan sterven. Op zo'n momenten, denk ik wel vaak van 'ja, wat kan ik daar nog tegen zeggen…' Daarnaast was er bij me als kind ook vastgesteld dat ik dysfasie heb, wat wil zeggen dat ik veel moeilijker mijn woorden kan uitdrukken dan een gemiddeld persoon en waarbij wordt afgeraden om voor beroepen te gaan waarbij je veel moet praten. én toch, toch lukt het me op zo'n moment om plotseling de

juiste woorden te vinden. Ik ben er dan ook rots van overtuigd dat de Heilige Geest me hierin begeleidt en me die woorden in de mond legt.

Ook de liefde die Jezus gaf tijdens zijn leven aan kwetsbare mensen, is voor mij een leidraad geworden in m'n leven. Zo ben ik na het afstuderen eerst begonnen als leraar godsdienst in het secundair onderwijs, maar ondanks ik het wel heel tof vond om in dialoog te gaan met deze leerlingen over Jezus' verhalen, had ik hierbij een dubbel gevoel. ik bekeek samen met hen de verhalen van Jezus', benoem Jezus als mijn grote voorbeeld en kom dan tot het besluit dat het belangrijk is om er te zijn voor de kwetsbaren in de samenleving, maar zelf deed ik er eigenlijk maar weinig voor. Ik denk dat ik mezelf goed kan vergelijken toen met eerder een Farizeeër die aan iedereen het geloof ging verkondigen, dan met een volgeling van Jezus die er werkelijk in de praktijk voor anderen was. Dit inzicht heeft er uiteindelijk voor gezorgd dat ik besloot om te stoppen als leraar en volledig te gaan voor een job als pastoraal medewerker in het ziekenhuis.

Dus als je aan mij vraagt wat christen zijn betekent, dan:

- betekent christen zijn voor mij, getuigen: blijven getuigen van men geloof, hoe hard dat de samenleving of de media ook wel mag zijn of hoeveel negativiteit er ook mag heersen. Met andere woorden, geen Petrus zijn die 3 keer niet durft uitkomen voor zijn geloof.

- betekent christen zijn, in dialoog gaan: In dialoog met niet enkel God, maar ook met onze medemensen. Blijf niet op je vast en veilig eilandje zitten, maar ga naar buiten. Zo leren we elkaar beter begrijpen en kan het net ons geloof verbreden..

- betekent christen zijn, geloven: geloven in God, maar ook in de Heilige Geest die ons de kracht en de woorden geeft om om te gaan met situaties waarvan we nooit dachten deze aan te kunnen.

- betekent christen zijn, hopen: hopen op een toekomst waarbij geloof en spiritualiteit au serieux wordt genomen, niet enkel in de gezondheidszorg, maar ook in de samenleving.

- en ten slotte betekent christen zijn, liefde: Niet enkel de liefde van God voelen, maar het ook uitdragen naar anderen, met andere woorden niet enkel lief-hebben, maar ook lief-zijn. God heeft of bezit liefde niet, God ís liefde. En laten we daarom… altijd… Gods liefde vieren.

Dankuwel.

Arno Gillemot

Theoloog, pastoraal medewerker en vertrouwenspersoon in het AZ Monica ziekenhuis.